

Mujeres, Dones, Emakumeak, Mulleres de Grecia y Roma

Gynaikes, Mulieres: Mujeres, Dones, Emakumeak, Mulleres de Grecia y Roma (FCT-21-16887)	
Grècia	Autoria: Manel García Sánchez
Grècia arcaica	
Àmbit: mitologia	
<p>Font (en llengua original fonts escrites: grega, llatí):</p> <p>ὥς φάτο χωόμενος Ζεὺς ἄφθιτα μῆδεα εἰδώς: ἐκ τούτου δὴ ἔπειτα δόλου μεμνημένος αἰεὶ οὐκ ἐδίδου Μελίησι πυρὸς μένος ἀκαμάτιο θνητοῖς ἀνθρώποις, οἳ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν. ἀλλὰ μιν ἐξαπάτησεν εὐς πάϊς Ἰαπετοῖο κλέψας ἀκαμάτιο πυρὸς τηλέσκοπον. αὐγὴν ἐν κοίτῳ νάρθηκι: δάκεν δέ ἐ νεϊόθι θυμόν, Ζῆν' ὑψιβρεμέτην, ἐχόλωσε δέ μιν φίλον ἦτορ, ὥς ἴδ' ἐν ἀνθρώποισι πυρὸς τηλέσκοπον αὐγὴν. αὐτίκα δ' ἀντὶ πυρὸς τεῦξεν κακὸν ἀνθρώποισιν: γαίης γὰρ σύμπλασσε περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις παρθένῳ αἰδοίῃ Ἴκελον Κρονίδεω διὰ βουλᾶς. ζῶσε δέ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη ἀργυφὴ ἐσθῆτι: κατὰ κρήθεν δέ καλύπτρην δαιδαλέην χεῖρεσσι κατέσχεθε, θαῦμα ἰδέσθαι: ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνους, νεοθηλέος ἄνθεα ποίης, ἱμερτοὺς περίθηκε καρήατι Παλλὰς Ἀθήνη. ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνην χρυσέην κεφαλῆφιν ἔθηκε, τὴν αὐτὸς ποίησε περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις ἀσκήσας παλάμησι, χαριζόμενος Διὶ πατρί. τῇ δ' ἐνὶ δαίδαλα πολλὰ τετεύχαστο, θαῦμα ιδέσθαι, κνώδαλ', ὅσ' ἤπειρος πολλὰ τρέφει ἠδὲ θάλασσα, τῶν ὅ γε πόλλ' ἐνέθηκε,—χάρις δ' ἀπελάμπετο πολλή,— θαυμάσια, ζῴοισιν ἐοικότα φωνήεσσιν. αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ τεῦξε καλὸν κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο. ἐξάγαγ', ἔνθα περ ἄλλοι ἔσαν θεοὶ ἠδ' ἄνθρωποι,</p>	<p>Traducció: castellà, català, euskera, gallec (cal indicar sempre traductor):</p> <p>El mite de Pandora</p> <p>Així va parlar irritat Zeus, coneixedor de designis immortals. Per això, perquè recordava aquest engany, no donava als homes mortals que habiten sobre la terra la força del foc incansable, que pren en els freixes. Però el coratjós fill de Jàpet el va enganyar i va robar el guspireig del foc que es veu de lluny, tot amagant-lo a l'interior d'una fèrula. Zeus, que trona en el cel, va sentir un fort enuig en el fons del seu cor i el seu esperit va irritar-se quan va veure en poder del homes la guspira del foc que es veu de lluny. I a canvi de la guspira del foc va idear una calamitat per als homes. L'il·lustre Rancallós, per complaure la voluntat del Crònida, va afaiçonar amb terra una figura semblant a una púdica donzella. La deessa d'ulls blaus, Atena, li va ajustar la cintura i la va abillar amb un vestit d'una blancor refulgent i amb les seves mans feia lliscar des del cap un vel sumptuosament treballat, meravellós de veure. Pal·las Atena va posar-li al cap delicades diademes fetes de flors boscanes tendres i una corona d'or que havia fet l'il·lustre Rancallós, amb el treball de les seves pròpies mans, per fer plaer al pare Zeus. L'engalanaven nombrosos guarniments, maravillosos de veure, figures de tota mena d'animals salvatges que nodreixen la terra i el mar. El nombre de figures que hi posà era molt gran, i totes lluien pel seu atractiu; eren figures</p>

Mujeres, Dones, Emakumeak, Mulleres de Grecia y Roma

κόσμῳ ἀγαλλομένην γλαυκώπιδος
ὄβριμοπάτρης.
θαῦμα δ' ἔχ' ἀθανάτους τε θεοὺς θνητοὺς τ'
ἀνθρώπους,
ὡς εἶδον δόλον αἰπύν, ἀμήχανον ἀνθρώποισιν.
ἐκ τῆς γὰρ γένος ἐστὶ γυναικῶν θηλυτεράων,
τῆς γὰρ ὀλώϊόν ἐστι γένος καὶ φῦλα γυναικῶν,
πῆμα μέγ' αἶ θνητοῖσι μετ' ἀνδράσι
ναιετάουσιν
οὐλομένης πενίης οὐ σύμφοροι, ἀλλὰ κόροιο.
ὡς δ' ὀπότ' ἐν σμήνεσσι κατρηφέεσσι
μέλισσαι
κηφῆνας βόσκωσι, κακῶν ξυνήονας ἔργων—
αἶ μὲν τε πρόπαν ἦμαρ ἐς ἠέλιον καταδύντα
ἡμάτια σπεύδουσι τιθεῖσιν τε κηρία λευκά,
οἱ δ' ἔντοσθε μένοντες ἐπηρεφέας κατὰ
σίμβλους
ἀλλότριον κάματον σφετέρην ἐς γαστέρ'
ἀμῶνται—
ὡς δ' αὐτῶς ἀνδρεσσι κακὸν θνητοῖσι γυναικῶν
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης θῆκεν, ξυνήονας ἔργων
ἀργαλέων: ἕτερον δὲ πόρεν κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο
(Hes. Th. 561-602).

Hesiod. The Homeric Hymns and Homeric with
an English Translation by Hugh G. Evelyn-White.
Theogony. Cambridge, MA., Harvard University
Press; London, William Heinemann Ltd. 1914.

Ἰαπετιονίδη, πάντων πέρι μῆδεα εἰδῶς,
χαίρεις πῦρ κλέψας καὶ ἐμὰς φρένας
ἠπεροπέουσας,
σοὶ τ' αὐτῷ μέγα πῆμα καὶ ἀνδράσιν
ἔσσομένοισιν.
τοῖς δ' ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακόν, ὃ κεν
ἅπαντες

admirables, talment figures vives dotades de
veu.

Després de crear aquesta bella calamitat, per
compensar aquell guany, la va portat on vivien
déus i homes, amb els ornaments afaixonats
per la deessa d'ulls blaus, filla de pare poderós.
L'estupefacció s'apoderà dels déus immortals i
dels homes mortals en veure el terrible
engany, mal ineludible per als homes. D'ell
prové la raça femenina, la funesta generació
de les dones, flagell que habita entre els homes
mortals, no gens resignades a comportar
penúria funesta, sinó l'abundància. També
s'esdevé en els eixam d'abelles que, en els
ruscs, nodreixen abellots, inclinats a les obres
del mal. Les abelles treballen diàriament la
jornada sencera fins a la posta del sol i
produeixen cera blanca. Ells, en canvi, es
queden a cobert del rusc aspre i recullen en el
seu ventre l'esforç aliè. De la mateixa manera
Zeus, que trona des del cel, per a desgràcia dels
homes mortals, va crear les dones, sempre
amatents a accions doloroses i, per compensar
un bé, els ha proporcionat una altra desgràcia

(HESÍODE, *Teogonia* 561-602. Traducció de Joan
Castellanos, Barcelona, Edicions de la
Magrana, 1999).

Fill de Jàpet, tu que tens esment de totes les
coses, estaràs content d'haver-me robat el foc
i d'haver frustrat el meu desig, però això
significarà una gran calamitat per a tu i per a
tots els homes que han de venir. A canvi del foc
jo els donaré un mal en qui tots es complauran
i en qui lliuraran tot el seu amor i serà la seva
pròpia desgràcia.

Mujeres, Dones, Emakumeak, Mulleres de Grecia y Roma

τέρπωνται κατὰ θυμὸν ἔὸν κακὸν
ἀμφαγαπῶντες.

ὥς ἔφατ': ἐκ δ' ἐγέλασσε πατὴρ ἀνδρῶν τε
θεῶν τε.

Ἥφαιστον δ' ἐκέλευσε περικλυτὸν ὅτι τάχιστα
γαῖαν ὕδει φύρειν, ἐν δ' ἀνθρώπου θέμεν
αὐδὴν

καὶ σθένος, ἀθανάτης δὲ θεῆς εἰς ὧπα εἴσκειν
παρθενικῆς καλὸν εἶδος ἐπήρατον: αὐτὰρ
Ἀθήνην

ἔργα διδασκῆσαι, πολυδαίδαλον ἰστὸν
ὑφαίνειν:

καὶ χάριν ἀμφιχέαι κεφαλῇ χρυσέην Ἀφροδίτην
καὶ πόθον ἀργαλέον καὶ γυιοβόρους
μελεδῶνας:

ἐν δὲ θέμεν κύνεόν τε νόον καὶ ἐπὶ κλοπὸν ἦθος
Ἑρμείην ἦνωγε, διάκτορον Ἀργεῖφόντην.

ὥς ἔφαθ': οἱ δ' ἐπίθοντο Διὶ Κρονίωνι ἄνακτι.
αὐτίκα δ' ἐκ γαίης πλάσσειν κλυτὸς Ἀμφιγυήεις
παρθένω αἰδοίῃ Ἴκελον Κρονίδεω διὰ βουλάς:
ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη:
ἀμφὶ δὲ οἱ Χάριτες τε θεαὶ καὶ πότνια Πειθῶ
ὄρμους χρυσεῖους ἔθεσαν χροῖ: ἀμφὶ δὲ τήν γε
Ἵρραι καλλίκομοι στέφον ἄνθεσιν εἰαρινοῖσιν:
πάντα δὲ οἱ χροῖ κόσμον ἐφήρμωσε Παλλὰς
Ἀθήνη.

ἐν δ' ἄρα οἱ στήθεσσι διάκτορος Ἀργεῖφόντης
ψεύδεά θ' αἰμυλίους τε λόγους καὶ ἐπὶ κλοπὸν
ἦθος

τεῦξε Διὸς βουλήσιν βαρυκτύπου: ἐν δ' ἄρα
φωνήν

θῆκε θεῶν κῆρυξ, ὀνόμηνε δὲ τήνδε γυναῖκα
Πανδώρην, ὅτι πάντες Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
δῶρον ἐδώρησαν, πῆμ' ἀνδράσιν ἀλφησιτῆσιν.
αὐτὰρ ἐπεὶ δόλον αἰπὺν ἀμήχανον
ἐξετέλεσσαν,

εἰς Ἐπιμηθέα πέμπε πατὴρ κλυτὸν Ἀργεῖφόντην
85δῶρον ἄγοντα, θεῶν ταχὺν ἄγγελον: οὐδ'
Ἐπιμηθεὺς

Així va dir i el pare d'homes i déus va esclafir de riure. Va ordenar a l'ínclit Hefest que ben de pressa pastés terra amb aigua i que li infongués veu i vida humana, i que creés una donzella de bellesa gran i encisadora, semblant en tots els aspectes a les deesses immortals. Va ordenar també a Atena que li ensenyés la seva tasca, els treballs dels teixits de tela delicada. A Afrodita daurada va encomanar-li que vessés sobre el seu cap la gràcia, el desig vehement i el desassossec que corseca els membres. A Hermes, missatger Argifont, va ordenar-li que la dotés amb una ment insolent i amb un caràcter capriciós.

Aquestes foren les seves ordres i tots ells obeïren Zeus, senyor fill de Cronos. De seguida l'il·lustre Rancallós va afaïçonar amb terra una figura semblant a una púdica donzella, per complaure els desigs del Crònida. La deessa d'ulls blaus, Atena, li cenyí la cintura i va engalanar-la. Les divines Gràcies i la venerable Persuasió guarniren el seu coll amb collarets d'or i les Hores de cabellera bonica li posaren una corona de flors primaverals. Pal·las Atena va arranjar tots els guariments en el seu cos. El missatger Argifont va dotar el seu pit amb paraules fal·laces i astutes i amb un caràcter maliciós, d'acord amb la voluntat de Zeus que retruny amb força. Tot seguit l'herald dels déus va atorgar-li el do de la paraula i, present que era de tots els déus que viuen en palaus de l'Olimp, li posà el nom de Pandora, flagell per a tots els homes feinejadors.

Després de completar el seu engany terrible i fatal, el pare va encomanar a l'il·lustre Argifont, missatger diligent, que portés el present dels déus a Epimeteu. Aquest no va fer cas del consell que li havia donat Prometeu de no acceptar mai cap present de Zeus Olímpic, sinó de rebutjar-lo, no fos cas que es tractés

Mujeres, Dones, Emakumeak, Mulleres de Grecia y Roma

<p>ἐφράσαθ', ὥς οἱ ἔειπε Προμηθεὺς μή ποτε δῶρον δέξασθαι παρ Ζηνὸς Ὀλυμπίου, ἀλλ' ἀποπέμπειν ἐξοπίσω, μή πού τι κακὸν θνητοῖσι γένηται. αὐτὰρ ὃ δεξάμενος, ὅτε δὴ κακὸν εἶχ', ἐνόησεν. Πρὶν μὲν γὰρ ζώεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων νόσφιν ἄτερ τε κακῶν καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο νούσων τ' ἀργαλέων, αἶ τ' ἀνδράσι Κῆρας ἔδωκαν. αἴψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσιν. ἀλλὰ γυνὴ χεῖρεσι πίθου μέγα πῶμ' ἀφελοῦσα ἐσκέδασ': ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά. μόυνη δ' αὐτόθι Ἑλπίς ἐν ἀρρήκτοις δόμοισιν ἔνδον ἔμιμνε πίθου ὑπὸ χεῖρεσιν, οὐδὲ θύραζε ἐξέπτῃ: πρόσθεν γὰρ ἐπέλλαβε πῶμα πίθοιο αἰγιόχου βουλήϊσι Διὸς νεφεληγερέταο. ἄλλα δὲ μυρία λυγρὰ κατ' ἀνθρώπους ἀλάληται: πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείη δὲ θάλασσα:</p> <p>(Hes. WD 54-101)</p> <p>Hesiod. The Homeric Hymns and Homeric with an English Translation by Hugh G. Evelyn-White. <i>Works and Days</i>. Cambridge, MA., Harvard University Press; London, William Heinemann Ltd. 1914.</p>	<p>d'alguna desgràcia per als mortals. Després d'acceptar-lo, quan el mal ja era a les seves mans, aleshores se n'adonà. Abans, la raça d'homes vivia sobre la terra a recer de penes, de dures fatigues i de malalties penoses que emmenen els homes a la mort. La dona, però, traient amb les seves mans la tapadora de la gerra, les va escampar i va proporcionar neguits dolorosos als homes. Només es quedà l'esperança allà a dins, en les seves estances indestructibles, sota els llavis de la gerra, sense volar boca enllà: abans, li havia posat la tapadora de la gerra per voluntat de Zeus que aplega els núvols. I penes a desdir erren entre els homes: la terra vessa de mals i la mar també n'és plena</p> <p>(HESÍODE, <i>Els treballs i els dies</i>, 54-101. Traducció de Joan Castellanos, Barcelona, Edicions de la Magrana, 1999).</p>
Activitat didàctica (si és el cas):	